

**Ljubiša M. Despotović<sup>[1]</sup>**

Inštitút pre politické štúdie  
Belehrad (Srbsko)

UDC 930.85(497.11:437.6)(082)(049.32)

316.722(=163.41)(082)(049.32)

316.722(=162.4)(082)(049.32)

Recenzia

Prijatý: 20.4.2026

Akceptovaný: 25.4.2026

doi: 10.5937/napredak7-66655

# Srbsko-slovenské vzťahy v priebehu storočí: spoločenská, kultúrna a duchovná dimenzia



Vanja Glišin, Kristijan Obšust, Miroslav Kmeť (red.): *Srbsko-slovenské kultúrne vzťahy a národné identity*. Inštitút pre politické štúdie / Archív Vojvodiny / Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela, Belehrad – Nový Sad – Banská Bystrica, 2024, s. 314.

Tematický zborník príspevkov *Srbsko-slovenské kultúrne styky a národné identity* je výsledkom vedeckej konferencie, ktorá sa konala 29. novembra 2024 v konferenčnej sále Inštitútu pre politické štúdie v Belehrade. Organizácia vedeckého stretnutia a príprava tematického zborníka predstavuje prvý krok v spoločnej vedeckej spolupráci medzi tromi renomovanými inštitúciami zo Srbskej republiky a Slovenskej republiky: Inštitútom pre politické štúdie v Belehrade, Archívom Vojvodiny

[1] ljubisadespotovic1962@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-0473-2829>

v Novom Sade a Filozofickou fakultou Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, čo mu dáva osobitnú inštitucionálnu a vedeckú váhu.

Zborník obsahuje šesťnásť príspevkov publikovaných v srbskom, slovenskom a anglickom jazyku, čo ďalej prispieva k jeho medzinárodnej viditeľnosti a vedeckej relevantnosti. Vydanie tohto zborníka je priekopníckym počinom, pretože poskytuje dôkladný prehľad o väzbách medzi obojmi národmi a kladie pevný základ pre ďalšiu komplexnú spoluprácu. Jeho zásadná hodnota sa preto odráža v jeho interdisciplinárnom charaktere, ktorý je predpokladom pre pochopenie srbsko-slovenských vzťahov, ktoré majú dlhú a bohatú históriu, prepojenú viacrozmernou politickou, diplomatickou, ekonomickou, obchodnou, kultúrno-umeleckou a vedecko-vzdelávacou spoluprácou. Redakčná koncepcia dôsledne sleduje myšlienku, že kultúrne väzby a národné identity sú vnímané v dlhom historickom období, predovšetkým od 19. storočia až po súčasnosť, s prihliadnutím na širší stredoeurópsky a balkánsky kontext. Hoci sa tematický rámec javí ako príliš široký, koncepcie je jasný, keďže sa pozornosť zameriava na kultúrne interakcie, politické vzťahy, náboženské väzby a formovanie národných identít v zložitých historických okolnostiach.

Osobitné miesto v zbierke zaujímajú diela zaoberajúce sa udalosťami v 19. storočí. Text Dr. Nebojšu Kuzmanovića o srbských romantikoch a Slovákoch poskytuje podrobnú analýzu intelektuálnych a vzdelávacích väzieb medzi srbskými a slovenskými národnými tribúnami v období romantizmu, ktorí študovali na bratislavskom evanjelickom lýceu. Podobne dielo profesora Miroslava Kmeťa osvetľuje slovensko-srbské kultúrne a politické vzťahy vo volebných procesoch na území dnešnej

Vojvodiny z konca 19. a začiatku 20. storočia. Profesor Michal Babiak analyzuje osobnosť Jozefa Podhradského, jedného z najvýznamnejších slovenských romantikov, ktorý prispel k posilneniu spoločenských a kultúrnych väzieb medzi Srbmi a Slovákami v 19. storočí. O Jozefa Podhradskom ako o osobnosti, ktorá patrila rovnako do slovenskej aj srbskej kultúry, píše aj Dr. Zdenka Valentová-Beličová. Podhradský strávil väčšinu svojho života v Srbsku, písal o vládcoch dynastie Obrenovićovcov, o Svetozarovi Miletićovi a až do konca svojho života si budoval úzke väzby so Srbmi. Prehľad udalostí a procesov počas 19. storočia je preto vedecky a spoločensky významnou súčasťou zbierky, pretože čitateľov oboznamuje s mnohými menej známymi faktami, ktoré formovali srbsko-slovenské vzťahy.

Príspevky v zborníku sú zamerané najmä na udalosti a procesy v 20. storočí. Texty Dr. Petra Mičku a Dr. Antona Hruboňa sú venované postaveniu Slovákov na území Juhoslávie v rokoch 1918 až 1941. Autori sa zameriavajú na kultúrne interakcie juhoslovanských Slovákov s druhou vlasťou, teda so slovenským štátom. Profesor Marek Sirný sa zameriaval na obdobie rokov 1939 až 1941 a snažil sa predstaviť vzťahy medzi Slovenskom a Juhosláviou, teda medzi slovenským štátom a komunitou slovenských emigrantov v Juhoslávii. Dôraz na slovensko-srbské kultúrne vzťahy v období rokov 1931 až 1934 kladol František Jakáb, ktorý sa snažil predstaviť činnosť kultúrnych spoločností a umelcov a analyzovať význam vzájomných vzťahov medzi prvou československou republikou a Juhoslovenským kráľovstvom.

Originálny príspevok do tematického zborníka priniesol historik Dr. Nemanja Dević, ktorý na základe analýzy tlače a propagandy Komunistickej

strany Juhoslávie v novinách *Proleter* ukázal, ako sa v tlači a propagande v rokoch 1919 až 1939 vytváral obraz Juhoslávie, Poľska a Československa. Profesor Nebojša Petrović písal o období po druhej svetovej vojne, pričom analyzoval postavenie Slovákov vo Vojvodine v rokoch 1945 až 1952. Bolo to obdobie výrazných spoločenských zmien, ktoré ovplyvnili aj slovenské obyvateľstvo v týchto oblastiach. Kristijan Obšust ponúka všeobecný prehľad o problematike kolektívnych identít príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny v Srbskej republike, ktorý je nevyhnutný pre ďalšie pochopenie javov a procesov. Poskytuje tak obsahový a argumentovaný prehľad o spolupráci medzi oboma štátmi v zložitých politických a spoločenských okolnostiach 20. storočia.

Duchovný a náboženský rozmer srbsko-slovenských vzťahov bol analyzovaný vo viacerých prácach. Saša Antonijević ponúka stáročia starý historický pohľad na fungovanie Srbskej pravoslávnej cirkvi na Slovensku a zdôrazňuje duchovné väzby medzi dvoma národmi. Časovo užší pohľad na duchovné väzby predstavuje práca Radovana Pilipovića a Ivany Luknarovej, ktorá poukazuje na náboženské väzby medzi Srbmi a Zakarpatskom, t. j. na význam Srbskej pravoslávnej cirkvi v medzivojnovom Československu v rokoch 1918 až 1940. Profesor Vladimir Kocvar analyzuje pôsobenie ctihodného Justina Popovića na východnom Slovensku a v Podkarpatskej Rusi s cieľom predstaviť úspechy a problémy počas obnovy pravoslávia. Súčasný kontext náboženských vzťahov medzi Srbskou republikou, Republikou srbskou a Slovenskou republikou vo svojej práci predstavil Slobodan Prodić s dôrazom na duchovný aspekt ako spôsob posilnenia spolupráce. Spomínané práce naznačujú, že duchovný a náboženský rozmer sú dôležitým faktorom

spolupráce a zblížovania medzi oboma národmi, a to tak v priebehu dejín, ako aj v súčasnosti.

Udalosti a procesy na začiatku 21. storočia boli analyzované vo svojich prácach Dr. Anny Jevtovičovej a Dr. Vanju Glišina. Kolegyňa Jevtovičová napísala článok o politickej komunikácii a mediálnom unitarizme v krízových situáciách so zameraním na mediálny obraz vytvorený po atentáte na slovenského premiéra Roberta Fica. Kolega Jevtović poskytuje analytickú, argumentačnú a vedecky podloženú analýzu veľmi zložitej a aktuálnej témy, ktorá je príspevkom do zborníka prác v kontexte súčasných srbsko-slovenských vzťahov. Posledný článok v zborníku napísal Dr. Glišin, analyzujúc geopolitické postavenie Srbska a Slovenska v kontexte nemeckého stredoeurópskeho kontinentalizmu, čo otvára širšiu perspektívu a situuje srbsko-slovenské vzťahy do rámca súčasných medzinárodných vzťahov a geopolitiky. Tento článok potvrdzuje, že kultúrne a identitné väzby nie sú izolované od geopolitických procesov.

Zborník prác *Srbsko-slovenské kultúrne styky a národné identity* združuje práce, ktoré vedecky zdôvodňujú a argumentujú v prospech analýzy udalostí a procesov v 19., 20. a 21. storočí. Hodnota zborníka nespočíva len v zhromažďovaní existujúcich poznatkov, ale aj v položení základov pre ďalší výskum a prehĺbenie spolupráce medzi srbskou a slovenskou vedeckou a spoločenskou komunitou. Sme svedkami kontinuity dobrých vzťahov medzi Srbmi a Slovákami už viac ako dve storočia, čo je akýsi spoločenský a politický fenomén, ktorý je, môžeme povedať, v oblasti juhovýchodnej Európy vzácnosťou. Preto je potrebné pripraviť spomínaný zborník a pokračovať v posilňovaní srbsko-slovenských kultúrnych, vzdelávacích, vedeckých, duchovných a medzinárodných väzieb.

---

## Literatúra

Glišin, V., Obšust, K., and Kmeć, M. (eds.) (2024). *Serbian-Slovak Cultural Ties and National Identities*. Beograd - Novi Sad - Banská Bystrica: Institut za političke studije / Arhiv Vojvodine / Filozofski fakultet. [In Serbian]